

Protocol d'observació per a detectar indicadors de la dislèxia en cicles formatius i batxillerat

Nom de l'alumne Curs escolar

Data de naixement Data de valoració

Nom del tutor

ETAPA	ÍTEMS	SÍ	NO
CICLES FORMATIUS I BATXILLERAT	Aspectes generals		
	1. Té antecedents familiars amb dificultats de lectura i escriptura		
	2. Mostra discrepància entre el rendiment cognitiu i l'acadèmic		
	3. Es dona una diferència significativa entre el treball oral i l'escrit		
	4. S'observa discrepància entre la comprensió lectora i la comprensió oral		
	5. Presenta un decalatge entre l'esforç i els resultats		
	6. El seu rendiment acadèmic és fluctuant		
	Aspectes específics		
	7. Té dificultats d'accés al lèxic quan parla		
	8. Li costa sintetitzar		
	9. Mostra poca fluïdesa discursiva		
	10. Li suposa un gran esforç retenir una sèrie de consignes orals		
	11. Evita llegir en públic		
	12. Presenta baix rendiment en les proves de selecció múltiple		
	13. Té una comprensió lectora poc precisa		
	14. Fa una síntesi incorrecta o incompleta de la informació		
	15. Mostra poca fluïdesa i eficàcia lectora		
	16. No li agrada llegir		
	17. Té la lletra força il·legible		
	18. Comet errors d'ortografia: malgrat que en coneix les normes, no les aplica		
	19. Fa errors ortogràfics persistents		
	20. Escriu els textos desorganitzats, incoherents i mal cohesionats		
	21. Evita l'expressió escrita		
	22. Les seves respostes escrites són pobres i inacabades.		
	23. Manifesta poc domini de la morfosintaxi		
	24. Li costa estructurar els comentaris de text		
	25. Té dificultats en l'adquisició de llengües estrangeres		
	26. Mostra dificultats per memoritzar fórmules físiques, químiques o matemàtiques		
	27. Els apunts que pren solen ser breus, simples i amb poc contingut		
	28. Comet errors en la interpretació d'enunciats escrits		
	29. Li manquen hàbits de treball		
	30. Sembla que s'esforça poc		
	31. És poc eficient en l'organització i planificació de la feina		
	32. S'oblida o perd llibres i materials		
	33. Presenta dificultats d'atenció		
	34. Mostra poca autonomia a l'hora d'estudiar		
	35. S'evidencia una insatisfacció acadèmica: les notes no estan a l'altura de les seves capacitats		
36. Inverteix molt temps en el treball escolar i els resultats són discrets			
37. Mostra inestabilitat emocional			
Observacions			
INTERPRETACIÓ RESULTATS: - Les respostes afirmatives en els ítems en negreta són indicadors d'alt risc i requereixen una intervenció. - Les respostes afirmatives en la resta d'ítems (que no estan en negreta) indiquen dificultats associades que poden empitjorar la simptomatologia i que caldrà tenir en compte en la planificació de les estratègies d'intervenció.			

Marqueu SÍ o NO segons correspongui

PAUTES D'ACTUACIÓ PER ALS ALUMNES DELS CICLES FORMATIUS I DE BATXILLERAT

ORIENTACIONS GENERALS

- En aquesta etapa, l'alumne ja hauria de tenir un diagnòstic de DISLÈXIA.
- Si no és així, i si el professor/tutor detecta problemes importants en la competència de la llengua escrita (tant en la lectura com en l'escriptura) haurà d'emplenar el protocol d'observació i si cal, disposar d'un diagnòstic diferencial per descartar o confirmar el trastorn de dislèxia.
- En el cas que es confirmen les dificultats en la llengua escrita, caldrà fer les adaptacions metodològiques pertinents a cada matèria per assegurar-ne el seu aprenentatge encara que l'alumne no disposi dels recursos de la llengua escrita com un mitjà per assolir-los.
- Es recomana, el tercer nivell d'intervenció :
 - El 3r nivell d'intervenció requereix d'una adaptació personalitzada per poder accedir als continguts curriculars i també, en alguns casos, de l'adequació d'aquests. Per tant, parlarem d'un programa individualitzat (PI) que es duria a terme de forma intensiva i durant el temps que calgui per facilitar estratègies i recursos compensatoris a l'alumne dislèctic per tal de garantir l'assoliment dels objectius curriculars.

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ	ACTUACIONS
PERSONAL	• Fer saber a l'alumne que coneixem les seves dificultats, ens interessem per ell/a i l'ajudarem en el procés d'aprenentatge per tal que tingui les mateixes oportunitats que els companys. • Reconèixer les dificultats de l'alumne no vol dir eximir-lo de les seves responsabilitats. • Comprendre que presentar dificultats en el llenguatge escrit pot provocar frustracions, estrès, pressió i cansament que poden conduir l'alumne a actituds poc adequades. • Potenciar l'autoestima i reconèixer en públic els seus èxits. • Posar en marxa totes les actuacions necessàries perquè l'alumne no visqui les seves dificultats com un fracàs. • Evitar situacions que el deixin en evidència davant dels demés.
FAMILIAR	• Cal buscar la implicació de la família: informar-la de les dificultats i donar a conèixer les estratègies i pautes que es seguiran a l'institut o centre educatiu per facilitar el progrés del seu fill.
SOCIAL	• És important treballar a l'aula i amb tots els alumnes el respecte a la diversitat.
ESCOLAR	• Vetllar perquè tot l'equip docent treballi de forma consensuada i coordinada per tal de realitzar les adaptacions metodològiques pertinents en les matèries curriculars. El tutor n'és el responsable. • Fer conèixer a tot l'equip docent el trastorn propi de l'alumne i que aquest trastorn pot portar associat altres dificultats de tipus emocional, comportamental o d'aprenentatge. • Conscienciar l'equip docent que la dislèxia no tan sols afecta les matèries del currículum, sinó altres aspectes com ara l'organització i la planificació.

ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES	QUE CAL FER?
Referent a l'actitud del professor davant de l'alumne	• Cal tenir present que la majoria dels alumnes amb dislèxia s'esforcen però no aconsegueixen els resultats desitjats i per aquest motiu perden l'interès i la motivació. L'adolescent amb dislèxia presenta resultats fluctuants. Evitar comentaris que impliquin més exigència. • Cal ser flexible en tot allò que va relacionat amb el seu dèficit: oblidar coses que abans sabia, cometre moltes faltes d'ortografia... • Evitar situacions que el deixin en evidència davant dels altres.
Referent a com donar les consignes	• Les instruccions escrites haurien de ser clares i concises. Evitar l'ús d'instruccions escrites massa llargues i presentar-les seqüenciades en passos.
Referent als suports	• Presentar els continguts curriculars amb diferents suports: visuals i/o auditius (esquemes, mapes conceptuals, Power Point, documentals, pel·lícules pissarra digital amb murals interactius...). • Facilitar a l'alumne la utilització de les TIC. • Utilitzar llibres digitalitzats.
Altres aspectes a considerar: - Reforçament - Ensenyar habilitats - Metacognició	• Cal una acció tutorial intensa i continuada per mantenir l'interès i la motivació vers els aprenentatges. • Centrar l'ensenyament en el desenvolupament d'habilitats útils i transferibles, i no donar molta informació que esdevé innecessària i que l'alumne no pot recordar. • Afavorir l'aprenentatge significatiu i vivencial. • Encoratjar l'alumne a pensar quines estratègies i recursos li són més útils. • Es tracta que l'alumne tingui consciència de les seves dificultats i pugui aplicar estratègies de compensació i autorregulació.
Referent a l'aprenentatge de la llengua escrita: - Ensenyar fluïdesa i precisió - Ensenyar vocabulari tècnic i/o nou - Ensenyar a comprendre - Ensenyar l'expressió escrita	• Comprovar que la comprensió no estigui compromesa per la focalització de la seva atenció en la descodificació de paraules. • Evitar que l'alumne llegeixi en públic contra la seva voluntat. • Ajudar en la lectura d'un text, anticipant el significat del vocabulari nou que hi apareix. • Intentar ajustar els textos al seu rendiment lector: més breus i amb un vocabulari a l'abast de l'alumne/a. • Seleccionar els textos d'acord amb els coneixements previs de l'alumne. Oferir exercicis alternatius en el cas que es detectin dificultats importants. • Facilitar el reconeixement del significat de les paraules que llegirà i aprendre a deduir i entendre les noves paraules. • Activar els coneixements previs a la lectura. • Ajudar a fer inferències predictives i interpretatives. • Utilitzar la conversa sobre la lectura abans de llegir. • Controlar la comprensió lectora durant tot el procés lector, no només al final de la lectura. • Ensenyar a estructurar els textos de diferents tipologies (descripció, narració, exposició...) amb esquemes predeterminats. • Facilitar plantilles amb els connectors, adverbis, adjectius..., que poden facilitar l'estructuració dels textos escrits. • No corregir de forma sistemàtica tots els errors ortogràfics de la seva escriptura. • Intentar que no hagi de tornar escriure sobre el full els enunciats del llibre. • Donar-li temps addicional per completar les activitats. • Permetre la presentació dels treballs escrits fets amb l'ordinador i el corrector de textos. • Facilitar que prengui i elabori els seus apunts amb programes informàtics.

AJUSTAMENTS I ADAPTACIONS	QUÈ CAL FACILITAR
Referent a l'entorn escolar	- Cal tenir en compte la ubicació dins l'aula i procurar que l'alumne estigui a prop del docent. - Si és possible, és millor evitar elements de distracció. - Fer servir les TIC perquè puguin accedir a les dades de les proves d'avaluació i de lliurament de projectes o treballs. És important no acumular exàmens en pocs dies.
Referent a les tasques avaluadores	- L'equip docent ha de treballar de forma coordinada per preveure les dates d'exàmens i d'entrega de projectes o de treballs, amb la finalitat de que no se solapin i quedin espaiats en el temps. - Donar a conèixer les dates dels exàmens amb antelació. - Un cop començat l'examen preguntar si necessita la lectura oral dels enunciats. - Intentar no posar preguntes molt llargues en un examen, evitar preguntes obertes on cal organitzar les idees i expressar-les ordenadament per escrit. És millor utilitzar preguntes concretes. - Avaluar els exàmens i treballs en funció del seu contingut (no de la seva forma). - Contemplar la possibilitat de realitzar exàmens orals o amb format més visual. - Permetre que pugui completar les preguntes d'examen mitjançant dibuixos o gràfics. - Evitar que les faltes d'ortografia als exàmens li baixin la nota final. - Utilitzar colors alternatius al vermell en les correccions (els alumnes poden relacionar aquest color amb el fracàs). - Donar el temps necessari per demostrar allò que sap i no fer treballar de forma precipitada i descuidada per acabar les tasques en un temps predeterminat. - Presentar les preguntes d'examen per escrit, mai dictades. - Planejar i tenir en compte alternatives d'avaluació (treballs, projectes, quaderns de treball, etc...). - Evitar fer proves globals d'aquelles assignatures en les quals l'alumne ja té les avaluacions aprovades. - Afavorir que durant l'examen puguin preguntar si tenen algun dubte. - Evitar exàmens de resposta múltiple.
Referent a les diferents matèries curriculars	ADAPTACIONS
1. Llengua castellana i llengua catalana: - Lectura - Escriptura - Comprensió de text - Llibres de lectura obligatòria:	- Ser conscients que la comprensió lectora moltes vegades està afectada per la pobra descodificació. - L'ampliació del seu vocabulari tècnic està condicionada per les dificultats de la lectura. - Confirmar que ha entès els enunciats. - Donar-li el temps que calgui per a la lectura. - Donar més importància al contingut que a la forma (ortografia, estructuració etc...). - Entendre que presenti interferències entre totes dues llengües (català -castellà) - Admetre que els seus textos escrits seran més desorganitzats i donar l'oportunitat de complementar-los a nivell oral. - Destacar els paràgrafs on pot trobar la informació més rellevant. - Evitar les preguntes de selecció múltiple o amb respostes obertes. - Als exàmens de comprensió de textos, permetre tenir la gravació del text en àudio o utilitzar lectors digitals. - Donar més temps per llegir textos. - Reduir i/o escollir adequadament els llibres de lectura obligatòria tenint en compte el seu format i l'interès de l'adolescent. - Avaluar la comprensió lectora de forma estructurada (per fragments, capítols...). - Permetre que, a l'examen, pugui consultar el llibre de text o el material elaborat prèviament. - Facilitar la lectura de llibres amb alt contingut científic mitjançant l'anticipació d'un resum, esquemes, etc...

- Llibres de lectura obligatòria:	• Reduir i/o escollir adequadament els llibres de lectura obligatòria tenint en compte el seu format i l'interès de l'adolescent. • Avaluar la comprensió lectora de forma estructurada (per fragments, capítols...) • Permetre que, a l'examen, pugui consultar el llibre de text o el material elaborat prèviament. • Facilitar la lectura de llibres amb alt contingut científic mitjançant l'anticipació d'un resum, esquemes, etc...
2. Matemàtiques	• Permetre tenir a la vista les fórmules tant a classe com als exàmens. • S'ha de tenir en compte que pot plantejar i resoldre bé els problemes però que pot cometre errors en el procediment i que aquest fet afectarà el resultat final del problema. • És important revisar els exercicis amb l'alumne per confirmar els resultats.
3. Llengua estrangera	• Facilitar la lectura mitjançant lectors informàtics. • Prioritzar la producció oral. • Permetre a l'alumne consultar en els exàmens: les regles d'estructuració gramatical, esquemes dels diferents temps verbals... • Reduir la quantitat de vocabulari. • Adaptar els llibres de la lectura obligatòria al seu nivell.
4. Altres matèries	• Anticipar vocabulari específic de la matèria. • Plantejar preguntes concretes i de resposta curta. • Identificar i subratllar paraules clau en un enunciat o un text. • Reduir vocabulari específic. • No tenir en compte els errors d'expressió escrita i d'ortografia a l'hora de corregir l'examen. • Recomana a l'alumne tècniques d'estudi i estratègies d'aprenentatge, amb la finalitat que millori el rendiment escolar i la seva autonomia en l'estudi. • Fomentar i facilitar la identificació i el subratllat de paraules i conceptes clau dins d'un enunciat o text. • Permetre que l'alumne pugui accedir al vocabulari tècnic de la matèria, en el moment de l'examen. • Donar plantilles o models per ajudar a estructurar la informació per a la producció de textos. • Complementar els exàmens escrits amb d'altres a nivell oral.